

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2024, sen. zn. 29 NSČR 67/2023, ECLI:CZ:NS:2024:29.NSCR.67.2023.3

Číslo: 6/2025

Právní věta:

Trvá-li konflikt založený zjištěním jedné pohledávky dvěma různým (konkurujícími si) věřitelům, z nichž jednomu náleží lepší pořadí (má právo na uspokojení zjištěné pohledávky z výtěžku zpeněžení zajištění), je insolvenční správce, který v upraveném seznamu pohledávek vede zjištěné pohledávky těchto věřitelů jako zdvojené (duplicitní), povinen v návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zajištění konkurujícímu věřiteli s lepším pořadím vysvětlit, jakým způsobem (ne)bude na tomto základě uspokojena (následně při rozvrhu uspokojena) nezajištěná (nepřednostní) pohledávka druhého konkurujícího věřitele. Insolvenční soud je povinen se v takovém případě v rozhodnutí o návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zajištění zajištěnému věřiteli ke konfliktu založenému zjištěním jedné pohledávky dvěma různým (konkurujícími si) věřitelům řádně vyjádřit [pojmenovat příčiny daného stavu i možnosti případného (jím zamýšleného) řešení]. Nenalezne-li insolvenční soud způsob, jak vyřešit konflikt založený zjištěním jedné pohledávky dvěma různým (konkurujícími si) věřitelům, z nichž jednomu náleží lepší pořadí (má právo na uspokojení zjištěné pohledávky z výtěžku zpeněžení zajištění), bude jeho úkolem tento konflikt vyřešit (až) v rozvrhovém usnesení; v takovém případě bude vyloučeno postupovat před rozvrhem podle § 298 insolvenčního zákona.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.02.2024

Spisová značka: 29 NSČR 67/2023

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvenční řízení, Pohledávka přednostní, Zajištění dluhu (o. z.)

Předpisy: § 189 IZ

§ 201 IZ

§ 298 IZ

§ 5 písm. a) IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání dlužníka zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 5. 2023, (s výjimkou druhého výroku), a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 1. 2. 2023 (s výjimkou výroku o záloze na odměnu), a věc vrátil v uvedeném rozsahu insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 1. 2. 2023 Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka CAZORLA a. s.:

[1] Souhlasil s tím, aby AAA INSOLVENCE OK v. o. s. (insolvenční správce dlužníka) vydal zajištěnému věřiteli DAVE European real estate Ltd. (dále jen „zajištěný věřitel“) výtěžek zpeněžení označeného zajištění (nemovitých věcí) ve výši 25.452.026,46 Kč (bod I. výroku).

[2] Přiznal insolvenčnímu správci dlužníka zálohu na odměnu za zpeněžení zajištění ve výši 1.105.408,56 Kč (včetně částky odpovídající dani z přidané hodnoty) a souhlasil s uhrazením zálohy z výtěžku zpeněžení zajištění (bod II. výroku).

[3] Uložil insolvenčnímu správci dlužníka vydat částku 25.452.026,46 Kč zajištěnému věřiteli do 15 dnů od právní moci usnesení a informovat o tom insolvenční soud (bod III. výroku).

2. Insolvenční soud - vycházejí z ustanovení § 38 odst. 4 a § 298 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a z ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů (dále jen „vyhláška o odměně“) - dospěl k následujícím závěrům:

3. Zajištěný věřitel má vůči dlužníku (zjištěnou) pohledávku ve výši 25.452.026,46 Kč, zajištěnou nemovitými věcmi.

4. Podáním ze dne 11. 10. 2022 (dále též jen „rozdělovací návrh“) insolvenční správce dlužníka navrhl, aby insolvenční soud souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení zajištění zajištěnému věřiteli. Z rozdělovacího návrhu vyplývá, že předmět zajištění zpeněžil insolvenční správce na základě pokynu zajištěného věřitele za částku 59.900.000 Kč. Náklady spojené se zpeněžením předmětu zajištění sestávají z částky 30.000 Kč (včetně částky odpovídající dani z přidané hodnoty) za vypracování znaleckého posudku, dále z částek 1.425.380 Kč a 2.150.170 Kč (vždy včetně částky odpovídající dani z přidané hodnoty) za odměnu realitní kanceláře za zpeněžení; náklady na správu předmětu zajištění nevznikly. Insolvenční správce dále vyčíslil svou odměnu za zpeněžení předmětu zajištění částkou 1.105.408,56 Kč (včetně částky odpovídající dani z přidané hodnoty). Zajištěnému věřiteli by tak měla být vyplacena částka 25.452.026,46 Kč.

5. Rozdělovací návrh odpovídá ustanovení § 298 odst. 1 insolvenčního zákona, přičemž námitky proti němu nepodal v zákonné lhůtě žádný z věřitelů ani dlužník.

6. Insolvenční soud proto rozhodl o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli ve výši 25.452.026,46 Kč poté, co od celkového výtěžku zpeněžení zajištění (59.900.000 Kč) odečetl (zajištěným věřitelem odsouhlasené) náklady spojené se zpeněžením předmětu zajištění (3.605.550 Kč) a odměnu insolvenčního správce (1.105.408,56 Kč).

7. Zálohu na odměnu ve výši 1.105.408,56 Kč (včetně částky odpovídající dani z přidané hodnoty) přiznal insolvenční soud insolvenčnímu správci v souladu s § 38 odst. 4 insolvenčního zákona a § 1 odst. 2 vyhlášky o odměně z částky výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele.

8. O odvolání dlužníka rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 25. 5. 2023 tak, že:

[1] Potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodě I. výroku (první výrok).

[2] Odmítl odvolání proti bodům II. a III. výroku usnesení insolvenčního soudu (druhý výrok).

9. Odvolací soud – vycházející z ustanovení § 201 odst. 1 písm. c/ a § 298 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

10. Odvolání dlužníka proti bodu II. výroku usnesení insolvenčního soudu není přípustné objektivně [§ 91 insolvenčního zákona ve spojení s § 218 písm. c/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)] a odvolání dlužníka proti bodu III. výroku usnesení insolvenčního soudu není přípustné subjektivně (§ 218 písm. b/ o. s. ř.).

11. V rozsahu, v němž odvolání dlužníka směřuje proti bodu I. výroku usnesení insolvenčního soudu, není důvodné.

12. Z obsahu (insolvenčního) spisu odvolací soud zjistil, že na přezkumném jednání, jež se konalo dne 12. 10. 2021, pohledávku zajištěného věřitele uznal (včetně zajištění) insolvenční správce; dlužník ji popřel co do pravosti a věřitel č. 2 [L. Š. (dále též jen „L. Š.“)] ji popřel co do pravosti, výše a pořadí.

13. Incidenční řízení o „pravost“ pohledávky zajištěného věřitele zahájené dne 19. 11. 2021 na základě popěrného úkonu L. Š. (vedené u insolvenčního soudu pod sp. zn. 205 ICm 3217/2021) bylo pravomocně zastaveno (pro zpětvzetí žaloby) usnesením insolvenčního soudu ze dne 19. 10. 2022.

14. Obsahu (insolvenčního) spisu odpovídají i skutečnosti uvedené v odůvodnění napadeného usnesení (tj. zejména údaje o pohledávce zajištěného věřitele a o zpeněžení nemovitých věcí).

15. Odvolací soud zdůrazňuje pouze to, že odvolací námitky dlužníka nijak nezpochybňují věcnou správnost rozdělovacího návrhu (respektive napadeného usnesení).

16. Námitky dlužníka týkající se způsobu zpeněžení nemovitých věcí jsou v dané fázi insolvenčního řízení irelevantní, stejně jako námitky týkající se existence pohledávky zajištěného věřitele, neboť ta byla zjištěna ve smyslu ustanovení § 201 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

17. Proti prvnímu výroku usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na řešení právních otázek, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Je povinností soudu zkoumat námitky dlužníka dokládající duplicitu přihlášených pohledávek během celého insolvenčního řízení?

[2] Je právní moc usnesení o zastavení incidenčního řízení o pravost pohledávky pro zpětvzetí žaloby dostatečným argumentem pro „konstatování“, že popíraná pohledávka byla zjištěna, aniž byla odstraněna možná duplicita přihlášených pohledávek?

[3] Je soud oprávněn rozhodnout o vydání výtěžku zpeněžení majetku sepsaného v majetkové podstatě dlužníka jednomu z věřitelů, jestliže táž pohledávka byla zjištěna ve prospěch více věřitelů?

18. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů.

19. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že (bez dalšího) potvrdil usnesení insolvenčního soudu, aniž se zabýval tím, komu se vydává výtěžek zpeněžení zajištění. Míni, že odvolací soud se měl zabývat předcházejícím řízením jako celkem, nejméně od přezkumného jednání. K tomu uvádí, že již od podání přihlášek pohledávek zajištěným věřitelem a věřitelem L. Š. je zřejmé, že jde o pohledávky totožné. Při zjištění duplicity přihlášených pohledávek mělo být (za účelem odstranění duplicity) nařízeno zvláštní přezkumné jednání, což se nestalo. S oběma věřiteli je (stále) jednáno jako s plnohodnotnými věřiteli, přesto, že dovolatel z uvedeného důvodu popřel pohledávku zajištěného věřitele a že na duplicitu pohledávek poukazuje po celou dobu insolvenčního řízení. Pohledávku zajištěného věřitele přitom popřel L. Š., který ale následně vzal incidenční žalobu zpět.

20. Pouhý odkaz (odvolacího soudu) na ustanovení § 201 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona dostatečně neodůvodňuje (nevyslovený) závěr, proč se mají uspokojit oba věřitelé (proč má dovolatel zaplatit jednu pohledávku dvakrát).

21. Zajištěný věřitel ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřipustné, maje za to, že nezávisí na řešení dovoláním předložených právních otázek. Dovolací námitku, že se odvolací soud měl zabývat tím, komu se vydává výtěžek zpeněžení zajištění, neshledává opodstatněnou, zdůrazňuje, že bylo postupováno v souladu s § 298 insolvenčního zákona a že je ve smyslu § 201 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona zajištěným věřitelem se zjištěnou zajištěnou pohledávkou, a že dlužník nepodal námitky proti rozdělovacímu návrhu. Pro případ, že Nejvyšší soud dovolání připustí, navrhuje zajištěný věřitel dovolání zamítnout, maje napadené rozhodnutí za věcně správné.

22. Insolvenční správce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout (maje je za obstrukční), s tím, že napadené rozhodnutí je věcně správné a tvrzení dlužníka odporují důkazům plynoucím z insolvenčního spisu. Duplicitu pohledávek nezpochybňuje.

III.

Připustnost dovolání

23. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

24. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek jde o věc dovolacím soudem zčásti neřešenou. K tomu Nejvyšší soud již na tomto místě uvádí, že pro účely posouzení důvodnosti dovolání neshledává potřebným řešit danou problematiku v mezích přímých odpovědí na otázky dovolatele formulované způsobem uvedeným v odstavci 17. shora. Za podstatnou (a stále v mezích problematiky otevřené položenými otázkami) Nejvyšší soud pokládá odpověď na otázku, zda (případně za jakých předpokladů) je pro rozhodnutí insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení zajištění zajištěnému věřiteli významné, že zajištěná pohledávka, na kterou má být tímto výtěžkem zpeněžení plněno, je (zčásti) „duplicitní“ s jinou zjištěnou pohledávkou nezajištěného věřitele (a zda takovou obranu může uplatnit dlužník).

IV.

Důvodnost dovolání

25. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

26. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní

normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

27. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především následující skutkové údaje (jak plynou z insolvenčního spisu):

28. Zajištěný věřitel přihlásil 15. 3. 2021 do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka [zahájeného téhož dne jeho insolvenčním návrhem (A-1)], pohledávku, která po částečném zpětvzetí a doplněních (změnách) v době konání přezkumného jednání činila celkem 29.943.560,54 Kč, s tím, že v této výši je také zajištěna exekutorským zástavním právem) [P1-1, P1-2, P1-5, P1-6]. Jako důvod vzniku pohledávky označil dohodu o narovnání uzavřenou s dlužníkem 3. 6. 2014. Přihlášená částka sestávala z jistiny pohledávky ve výši 18.827.000 Kč, kterou zajištěný věřitel přihlásil jako vykonatelnou, a z příslušenství pohledávky ve výši 10.343.270,11 Kč (zákonný úrok z prodlení s úhradou jistiny za dobu od 16. 9. 2014 do 13. 7. 2021) a ve výši 773.290,43 Kč (náklady spojené s uplatněním pohledávky).

29. L. Š. přihlásil 13. 4. 2021 do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka [v souvislosti s tím, že jako další insolvenční navrhovatel přistoupil do insolvenčního řízení dalším insolvenčním návrhem podaným 13. 4. 2021 (A-22)] pohledávku, která v době konání přezkumného jednání činila celkem 18.827.000 Kč (jistina), s tím, že jde o pohledávku, kterou sice postoupil zajištěnému věřiteli [smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 3. 6. 2014 (dále jen „postupní smlouva“)], ten mu ale neuhradil úplatu za postoupení pohledávky, takže L. Š. od postupní smlouvy odstoupil (5. 4. 2017).

30. Rozdělovacím návrhem datovaným 23. 9. 2022, doručeným insolvenčnímu soudu (prostřednictvím datové schránky) dne 11. 10. 2022 (B-53), insolvenční správce dlužníka navrhl, aby insolvenční soud souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení zajištění zajištěnému věřiteli. V rozdělovacím návrhu se uvádí, že zajištěný věřitel popírá co do pravosti pohledávku L. Š., který nemůže být vlastníkem pohledávky.

31. Podle upraveného seznamu přihlášených pohledávek ze dne 19. 12. 2022 (B-56) byly v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka zjištěny pohledávky v seznamu uvedených věřitelů tak, že:

[1] jediná zajištěná pohledávka (pohledávka zajištěného věřitele) byla zjištěna ve výši 25.452.026,46 Kč, s údajem „Dupl. % 58,95“,

[2] (nezajištěná) pohledávka L. Š. byla zjištěna ve výši 16.002.950 Kč, s údajem „Dupl. % 37,06“,

[3] (nezajištěná) pohledávka věřitele č. 3 (T. P.) byla zjištěna ve výši 0 Kč,

[4] (nezajištěná) pohledávka věřitele č. 4 byla zjištěna ve výši 1.723.351,44 Kč, s údajem „Dupl. % 3,99“, a

[5] (nezajištěná) pohledávka věřitele č. 5 (soudního exekutora JUDr. Romana Chaloupky) byla zjištěna ve výši 17.726.301,44 Kč.

32. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona (ve znění, jež nedoznalo změn od 14. 7. 2021, kdy insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka):

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

(...)

§ 189

Seznam přihlášených pohledávek

(1) Insolvenční správce sestaví seznam přihlášených pohledávek; u pohledávek, které popírá, to výslovně uvede. Do seznamu se nezařazují pohledávky, ke kterým se nepřihlíží, pohledávky vyloučené z uspokojení a další pohledávky, u kterých to stanoví zákon. Zajištění věřitelé se v seznamu uvádějí zvlášť. U každého věřitele musí být uvedeny údaje potřebné k jeho identifikaci a údaje pro posouzení důvodu vzniku, výše a pořadí jeho pohledávky; u zajištěných věřitelů se navíc uvádí důvod a způsob zajištění. V seznamu se zvlášť vyznačí pohledávky vykonatelné a pohledávky přihlášené jako podmíněné osobami, od kterých může věřitel požadovat plnění podle § 183 odst. 1 a 2. V seznamu se vyznačí návrh na rozhodnutí o hlasovacím právu u pohledávek, které zatím nejsou přezkoumány, a údaj o existenci propojení podle § 53 odst. 1, 3 a 5, je-li insolvenčnímu správci známa.

(2) Seznam přihlášených pohledávek insolvenční správce sestavuje a doplňuje tak, aby jej mohl uzavřít neprodleně po skončení lhůty k podání přihlášek pohledávek a v dostatečném předstihu před termínem konání přezkumného jednání. Účastníci jsou oprávněni u insolvenčního správce nahlédnout do seznamu přihlášených pohledávek a do dokladů, na jejichž základě byl sestaven.

(3) Seznam přihlášených pohledávek zveřejní insolvenční soud v insolvenčním rejstříku nejpozději 15 dnů přede dnem, kdy se o nich má konat přezkumné jednání, a má-li se přezkumné jednání konat do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek, nejpozději 10 dnů přede dnem, kdy se o nich má konat přezkumné jednání. Je-li způsobem řešení úpadku oddlužení, zveřejní insolvenční soud v insolvenčním rejstříku seznam přihlášených pohledávek spolu se zprávou o přezkumu. Insolvenční soud dále bez zbytečného odkladu zveřejní v insolvenčním rejstříku každou změnu seznamu přihlášených pohledávek a zprávy o přezkumu.

(4) Seznam přihlášených pohledávek se předkládá pouze na elektronickém formuláři, jehož náležitosti a formát stanoví prováděcí právní předpis.

§ 201

(1) Pohledávka je zjištěna

a/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů,

b/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce a insolvenční soud odmítl její popření přihlášeným věřitelem,

c/ jestliže insolvenční správce nebo přihlášený věřitel, který ji popřel, vezme své popření zpět, nebo

d/ rozhodnutím insolvenčního soudu ve sporu o její pravost, výši nebo pořadí.

(2) Vykonatelná pohledávka je zjištěna, také tehdy, jestliže insolvenční správce nepodal včas

žalobu o její popření nebo byla-li taková žaloba zamítnuta anebo řízení o ní skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé.

(3) Výsledek sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky poznamená i bez návrhu insolvenční správce v upraveném seznamu pohledávek a upravený seznam pohledávek zašle insolvenčnímu soudu.

(4) Rozhodnutí insolvenčního soudu o pravosti, výši nebo pořadí pohledávek jsou účinná vůči všem procesním subjektům.

§ 298

(1) Zajištění věřitelé mají právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena z výtěžku zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna.

(2) Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce a částky připadající na uspokojení osoby podle odstavce 8 vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.

(3) Proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 mohou ostatní věřitelé a dlužník podat námitky do 7 dnů ode dne zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku; k později podaným námitkám se nepřihlíží. K projednání včas podaných námitek nařídí insolvenční soud do 30 dnů jednání, při kterém rozhodne o tom, zda návrhu insolvenčního správce vyhová.

(...)

(7) Proti rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 mohou podat odvolání jen dlužník, insolvenční správce, zajištěný věřitel, jemuž má být výtěžek vydán, a věřitel, který proti němu podal námitky.

(...)

§ 305

(1) Před rozvrhem se uspokojí dosud nezaplacené pohledávky, které se uspokojují kdykoli v průběhu konkursního řízení; a to pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jím postavené na roveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanoveném v § 167 a 298.

(...)

33. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

34. Údaj „Dupl.“ v upraveném seznamu přihlášených pohledávek ze dne 19. 12. 2022 (srov. odstavec 31. odůvodnění shora) má zjevně původ v tom, že v době do 31. 12. 2020 (nikoli již později, tedy ani v době od 15. 3. 2021, kdy bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníka) vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „formulářová vyhláška“) stanovila, že přehledový list formuláře seznamu přihlášených pohledávek obsahuje též „označení duplicitních pohledávek a údaj o jejich celkové výši“ (§ 9 odst. 2

písm. f/ formulářové vyhlášky), jakož i přehled přihlášených zajištěných pohledávek a nezajištěných pohledávek obsahující (mimo jiné) „údaj o tom, v jaké výši je pohledávka duplicitní“ (§ 9 odst. 2 písm. g/ bod 12. formulářové vyhlášky).

35. Jelikož slovní spojení „duplicitní pohledávka“ nemělo co do objasnění svého významu oporu v insolvenčním zákoně ani v době, kdy je používala formulářová vyhláška (do 31. 12. 2020), pokládá Nejvyšší soud za žádoucí na tomto místě připomenout, že výraz „duplicitní“ je odvozen z latinského slova „*duplicatus*“ nebo „*duplico*“, přičemž podle použitého významu znamená obecně zdvojení, dvojitost, dvojčetnost případně dvojkolejnost; tedy případ, kdy je jeden stav, objekt nebo předmět ve dvou nebo více exemplářích. V kontextu insolvenční úpravy (za použití výkladu *e ratione legis*) lze mít za „duplicitní“ takovou pohledávku, kterou přihlásí do insolvenčního řízení [nebo ji v něm jinak uplatní (§ 165 odst. 3, § 203 insolvenčního zákona)] více než jeden věřitel, přičemž z přihlášek [nebo z písemného podání, jímž věřitel pohledávku uplatní jinak (§ 165 odst. 3, § 203 insolvenčního zákona)], je současně zjevné, že zjištění a následné (byť poměrné) uspokojení takové pohledávky ve prospěch jednoho z těchto věřitelů vylučuje možnost uspokojit ve stejném rozsahu druhého (dalšího) věřitele s touž zdvojenou (duplicitní) pohledávku.

36. V některých případech přitom hmotné právo opravňuje více osob žádat po dlužníku ohledně jedné a téže pohledávky celé plnění; je tomu tak tehdy, je-li dlužník zavázán plnit několika věřitelům oprávněným vůči němu společně a nerozdílně; srov. např. § 1877 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“). Těmito případy se insolvenční zákon zabývá [neprosadí-li se pro ně (typově podle § 1877 věty druhé o. z.) v souvislosti s přihlášením (nebo jiným uplatněním) právo předstihu (prevence)], jen pro účely výkonu hlasovacích práv s pohledávkou spojených (srov. § 49 odst. 2 insolvenčního zákona). Od těchto (zákonem aprobovaných) situací se liší případ „zdvojených“ (duplicitních) pohledávek popsany v předchozím odstavci v tom, že tam nejde o otázku výkonu společného práva více věřiteli, nýbrž (naopak) o konkurenci (vzájemnou neslučitelnost) titulů, z nichž věřitelé usuzují na své právo žádat poměrné uspokojení (stejně) pohledávky v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka.

37. Typově se takový spor („spor o to, komu pohledávka náleží“) vyskytuje mezi (přihlášenými) věřiteli na pozadí sporu postupitele a postupníka o platnost (nebo účinnost) postoupení pohledávky, respektive na pozadí sporu postupitele a postupníka o platnost (nebo účinnost) odstoupení od smlouvy o postoupení pohledávky; srov. § 1879 a násl. o. z. a v judikatuře (co do pojmenování těchto typů sporu) např. odstavce 27. a 29. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2023, sen. zn. [29 ICdo 128/2021](#) [rozsudek je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu], jakož i odstavec 58. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2022, sen. zn. [29 ICdo 12/2021](#), uveřejněného pod číslem 103/2023 Sb. rozh. obč.

38. Přihlásí-li v situaci popsané v předchozím odstavci pohledávku vůči dlužníku do insolvenčního řízení jak postupník (jenž tvrdí, že ji nabyl postoupením), tak postupitel (jenž tvrdí, že k platnému postoupení pohledávky nedošlo, nebo že pohledávku získal zpět tím, že platně odstoupil od smlouvy o postoupení pohledávky), pak je zjevné, že insolvenční správce coby osoba nadaná popěrným právem má důvod popřít pravost nebo výši takové pohledávky, přičemž nejistotu vyvolanou „vnitřním“ sporem postupitele a postupníka o to, kdo je skutečným majitelem pohledávky, vyjádří insolvenční správce konající s odbornou péčí (§ 36 odst. 1 insolvenčního zákona) tím, že popře obě pohledávky, které insolvenční soud následně projedná (bude povinen projednat) ve společném incidenčním řízení; srov. § 112 odst. 1 o. s. ř. a § 160 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona ve spojení se závěry obsaženými v rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. [18 Co 297/2010](#), uveřejněném pod číslem 118/2011 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 118/2011“), nebo v důvodech usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2013, sen. zn. [29 ICdo 40/2013](#), které se přihlašuje k závěrům [R 118/2011](#).

39. Insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona) není oprávněn uložit insolvenčnímu správci, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám; jestliže však přes výše uvedené nastane podle práva nežádoucí (logice věci odporující) stav, kdy se v insolvenčním řízení považují za zjištěné (§ 201 insolvenčního zákona) obě vzájemně se vylučující (konkurující si) pohledávky věřitelů (např. proto, že insolvenční správce nesprávně nepopřel žádnou z nich), pak lze po insolvenčním soudu právem žádat (v souladu se základní zásadou insolvenčního řízení formulovanou v § 5 písm. a/ insolvenčního zákona), aby činil vše potřebné k tomu, aby svými postupy, opatřeními a rozhodnutími tento nezákonný stav (zvýhodňující některého z konkurujících si věřitelů) neprohluboval (jeho účinky neposiloval).

40. Jestliže si věřitelé konkurují přihlášením stejné (duplicitní) pohledávky, přičemž přihlášená pohledávka byla u obou zjištěna (v jednom případě logicky nesprávně) pak v těch případech, kdy se v insolvenčním řízení postupuje tak, že se z majetkové podstaty dlužníka plní na jednu z konkurujících si pohledávek (např. právě v situaci, kdy se rozhoduje o vydání výtěžku zpeněžení zajištění jednomu z konkurujících si věřitelů), má každý z účastníků insolvenčního řízení (zejména druhý z konkurujících si věřitelů a dlužník) právo vědět, zda a jakým způsobem se takový postup nebo takové rozhodnutí promítne ve způsobu uspokojení druhého z konkurujících si věřitelů. Okolnost, že jeden z konkurujících si věřitelů má ohledně stejné pohledávky lepší pořadí (je zajištěným věřitelem), na povaze daného konfliktu ničeho nemění. Stále jde o to, zda dlužník bude hradit stejnou (zdvojenou, duplicitní) pohledávku z majetkové podstaty dvakrát, nebo zda je namístě jiný postup, který konflikt založený zjištěním jedné pohledávky dvěma různým (konkurujícím si) věřitelům vyřeší.

41. Jinak řečeno, trvá-li konflikt založený zjištěním jedné pohledávky dvěma různým (konkurujícím si) věřitelům, z nichž jednomu náleží lepší pořadí (má právo na uspokojení zjištěné pohledávky z výtěžku zpeněžení zajištění), je insolvenční správce povinen v návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zajištění konkurujícímu věřiteli s lepším pořadím vysvětlit, jakým způsobem (ne)bude na tomto základě uspokojena (následně při rozvrhu uspokojena) nezajištěná (nepřednostní) pohledávka druhého konkurujícího věřitele. Insolvenční soud je povinen se v takovém případě v rozhodnutí o návrhu na vydání výtěžku zpeněžení zajištění zajištěnému věřiteli ke konfliktu založenému zjištěním jedné pohledávky dvěma různým (konkurujícím si) věřitelům řádně vyjádřit [pojmenovat příčiny daného stavu i možnosti případného (jím zamýšleného) řešení]. Odůvodní tedy své rozhodnutí tak, aby všem věřitelům jím dotčeným i dlužníku bylo zřejmo, jaké následky (a pro koho) bude mít skutečnost, že usnesením definitivně opouští majetkovou podstatu dlužníka část výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2015, sen. zn. [29 NSČR 31/2013](#), uveřejněného pod číslem 95/2015 Sb. rozh. obč.), na míru uspokojení jejich pohledávek v situaci, kdy usnesení (současně) nevypořádává stejnou (rovněž zjištěnou) pohledávku konkurujícího nezajištěného (nepřednostního) věřitele. Takové vysvětlení nelze vypořádat pouhým poukazem na to, že jde o zjištěnou pohledávku (zjištěné pohledávky), jde-li o stav co do zjištění pohledávky sice již nezhojitelný, leč zjevně nezákonný.

42. V poměrech dané věci je ze skutkových údajů plynoucích ze spisu zjevné, že podle upraveného seznamu přihlášených pohledávek vedl insolvenční správce dlužníka pohledávky zajištěného věřitele a L. Š. ještě 19. 12. 2022 jako (zčásti) duplicitní (srov. odstavec 31. odůvodnění shora), aniž ovšem v rozdělovacím návrhu vysvětlil, jak se takový konflikt vyřeší (má vyřešit) v souvislosti s vydáním výtěžku zpeněžení zajištění konkurujícímu věřiteli s lepším pořadím. Žádné odpovědi pro tyto účely nenabízejí ani usnesení soudů obou stupňů, přičemž závěr odvolacího soudu o právní nevýznamnosti dlužnických námitek je ve světle shora podaného výkladu nesprávný.

43. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené usnesení zrušil (s výjimkou druhého výroku). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí insolvenčního soudu, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí (s výjimkou výroku o záloze na odměnu, jenž není závislý na výroku o udělení souhlasu s vydáním

výtěžku zpeněžení zajištění) a potud vrátil věc insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

44. Nenalezne-li insolvenční soud způsob jak vyřešit konflikt založený zjištěním jedné pohledávky dvěma různými (konkurujícím si) věřitelům, z nichž jednomu náleží lepší pořadí (má právo na uspokojení zjištěné pohledávky z výtěžku zpeněžení zajištění), bude jeho úkolem tento konflikt vyřešit (až) v rozvrhovém usnesení; v takovém případě bude vyloučeno postupovat před rozvrhem podle § 298 insolvenčního zákona.